

सर्वोच्च अदालत, संयुक्त इजलास
माननीय न्यायाधीश श्री चोलेन्द्र शम्शेर ज.ब.रा.
माननीय न्यायाधीश डा. श्री आनन्दमोहन भट्टराई
आदेश

०७०-WO-०२९७

मुद्दा:- उत्प्रेषण समेत।

ललितपुर जिल्ला, ललितपुर उपमहानगरपालिका वडा नं. १४ स्थित सत्य प्रेम, सत्य शान्ति, सत्य एकता, सत्य परिवार नेपालको तर्फबाट अख्तियार प्राप्त उदय थलङ -----	१	निवेदक
विरुद्ध		
पुनरावेदन अदालत पाटन, ललितपुर -----	१	
ललितपुर जिल्ला अदालत -----	१	विपक्षी
जिल्ला प्रशासन कार्यालय, ललितपुर -----	१	
का.जि.का.म.न.पा. वडा नं. ११ सुन्धारा स्थित कार्यालय रहेको होमल्याण्ड हाउजिङ प्रा.लि.का तर्फबाट ऐ.का. संचालक दाङ तुलसीपुर न.पा. वडा नं. १ हाल ललितपुर जिल्ला, सैवु गाउँ विकास समिति वडा नं. ५ बस्ने प्रकाश आचार्य -----	१	

नेपालको अन्तरिम संविधान २०६३ को धारा ३२ र १०७(२)नं. बमोजिम पर्न
आएको प्रस्तुत रिट निवेदनको संक्षिप्त तथ्य एवं आदेश यस प्रकार छ:-

१. निवेदक मध्ये सत्य प्रेम, सत्य शान्ति, सत्य एकता, सत्य परिवार नेपाल जिल्ला प्रशासन
कार्यालय ललितपुर दर्ता भई ललितपुर उपमहानगरपालिका वडा नं. १४ मा कार्यालय
स्थापना गरी सामाजिक क्षेत्रमा क्रियाशिल धार्मिक आध्यात्मिक संस्था हो। संस्थाले नै
ॐ किरातेश्वर शिव शक्ति आश्रम र शिवालयको समेत निर्माण गरी अखण्ड शिव

ज्योती (दीप) तथा अखण्ड शिव धुनीको नित्य पूजा आरधाना गर्दै हालसम्म अविच्छिन्न रूपमा संचालन हुँदै आएको एवं धार्मिक तथा सामाजिक संस्था हो। संस्थाको नाममा ललितपुर जिल्ला, ललितपुर उपमहानगरपालिका वडा नं. ५म हाल वडा नं. १४ को कि.नं. २२५ को क्षे.फ. ०-६-२-० ऐ वडा नं. ५म हाल वडा नं. १४ को कि.नं. २२६ क्षे.फ. ०-१-२-२ र ऐ. वडा नं. ५म हाल वडा नं. १४ को कि.नं. १३० क्षे.फ. ०-३-३-० का जग्गाहरु संस्थाको स्वामित्वमा रहेको, ऐ. वडा नं. ५म हाल वडा नं. १४ को कि.नं. २२४ क्षे.फ. ०-५-०-०, ऐ. ऐ. को कि.नं. २०७ क्षे.फ. ०-६-२-० धर्मगुरु प्रभुदाशी मिना देवी राईको स्वामित्व रहेको र उक्त जग्गाहरु संस्थाले वि.स. २०५३ साल देखि उपभोग गर्दै आएको छ।

२. संस्थाले आफ्नै अनुयायी दान दातव्य श्रोतबाट शिव मन्दिर तथा आश्रम लगायतका घर टहरा निर्माण गरी मठ मन्दिर परिसरसँगै जोडिएको सार्वजनिक कित्ता नं. २५४, १५५, १५७ र १५९ मा समेत मिति २०५३।०४।२१ मा तत्कालिन ललितपुर नगरपालिकाको सिफारिसका आधारमा शिव वन बाटिका नामाकरण गरी संरक्षण गर्ने अनुमति समेत लिई हाल सम्म उक्त वनलाई संस्थाले हेरविचार गर्दै आएको छ।
३. विपक्षी मध्ये होमल्याण्ड हाउजिड प्रा. लि. जग्गा धनि रहेको ल.जि.उ.म.न.पा. वडा नं. ५म हाल वडा नं. १४ का कि.नं. ९४, ९५, १०१, १०८, १२४, २३१ लगायतका जग्गा साविक जग्गा धनी दिपक मल्ल, करुणा राणा, सकुन्तला पोखरेल (न्यौपाने) समेतले बाटो निकास निकाल्न ऐ. वडाको सार्वजनिक कि.नं. १५९ को जग्गाबाट दोहोरो बाटो निकाल्न प्रयास गरी संस्था शिवालय मन्दिर नित्य होम कुण्ड र त्यसको वरिपरि रहेको अन्य घर भवन तथा जग्गामा समेत असर पर्ने गरी संस्था लगायत अन्य स्थानीय वासिन्दाहरुले प्रयोग गर्दै आएको पानीको मुहान मास्ने, पुर्ने गरी रुख कटान समेत गरी साध सिमाना जोडिएको सन्धि सर्पन पर्ने भीर भित्ता भत्काई बाटो निकाल्न लागेकाले त्यसको विरुद्धमा विभिन्न निकायहरुबाट भएको कारवाही स्वरूप रुख काट्ने सो क्षेत्रका मन्दिर, घर भवन तथा जग्गाहरु चर्कने, दब्ने, भासिने भत्कने गरी पानीको मुहान बन्द हुने गरी कुनै काम कारवाही नगर्ने गरी विगतमा भएको निर्णय एवं पत्राचारहरु यस पछिका प्रकरणहरुमा उल्लेख गरिएको छ।
४. यसै क्रममा विपक्षी मध्ये होम ल्याण्ड हाउजिड कम्पनी प्रा.लि. ले प्रा. लि. का नाममा दर्ता रहेको विभिन्न कित्ता जग्गामा बाटो खोल्ने, रिटेनिड वाल बनाउने र आफ्ना नाममा विभिन्न कित्तामा बाटो पुर्‍याउने काम गर्न लाग्दा बाधा अवरोध पुर्‍याएकोले यस संस्थालाई समेत विपक्षी बनाई सम्मानित जिल्ला अदालतमा निषेधाज्ञाको निवेदन दायर गरेकोमा सम्मानित ललितपुर जिल्ला अदालतबाट मिति २०६९।१२।२९ मा

अन्तरिम आदेश जारी भएकोमा उक्त अन्तरिम आदेशमा यस संस्थाको चित्त नबुझेको हुँदा उक्त मिति २०६९।१२।२९ मा जारी भएको अन्तरिम आदेश रद्द गरि पाउन जिल्ला अदालत नियमावली, २०५२ को नियम १८३(१) को प्रतिबन्धात्मक वाक्यांश (३) बमोजिम सम्मानित ललितपुर जिल्ला अदालतमा निवेदन दिएकोमा सो निवेदन उपर मिति २०७०।२।१० मा छलफल हुँदा रिट नं. १७ निवेदनमा आज यसै इजलासबाट अन्तरिम आदेश जारी गर्न नपर्ने भनि आदेश भएकोले सोही विषय वस्तुको प्रस्तुत निवेदनमा मिति २०६९।१२।२९ मा यस अदालतबाट जारी भएको अन्तरिम आदेश रद्द गर्न मिलेन भन्ने आदेश भएको व्यहोरा मिति २०७०।२।१२ मा उक्त आदेशको नक्कल सारी हेर्दा थाहा जानकारी हुन आएकोले सो आदेश गैरकानूनी एवं बेरित भएकोले सो आदेश बदर गरी पाउन अ.बं. १७ नं. बमोजिम पुनरावेदन अदालत पाटन ललितपुरमा निवेदन दायर गरेकोमा सो निवेदन उपर पुनरावेदन अदालत पाटन ललितपुरबाट मिति २०७०।५।१४ मा आदेश हुँदा यसमा वन कार्यालय तथा खानेपानी डिभिजन कार्यालयले दिएको निरीक्षण र पत्रहरूको व्यहोरा फैसला हुँदाका वखत त्यस अदालतबाट विवेचना हुने नै हुँदा निवेदकको निर्विवाद हक भोगमा रहेको निवेदनमा उल्लेखित कि.नं. का जग्गाहरूको प्रयोग कुनै बाधा अवरोध नगर्नु भनी त्यस जिल्ला अदालतको मिति २०६९।१२।२९ मा भएको आदेश मिलेकै देखिँदा परिवर्तन गरिरहनु परेन भन्ने आदेश भएको थियो। सो आदेश भएपछि मिति २०७०।२।२८ मा जिल्ला वन कार्यालय ललितपुरबाट स्थलगत निरीक्षण जाँच गरी पठाउँदा उक्त धार्मिक वा साध सिमाना भत्काई क्षती पुऱ्याउने तथा उक्त धार्मिक वन क्षेत्र अतिक्रमण हुने अन्य कुनै पनि कार्य नगर्नु हुन भनी विपक्षी प्रा.लि. समेतलाई पत्राचार गरिएको थियो साथै उक्त पुनरावेदनमा पनि विपक्षी प्रा.लि.ले कि.नं. १२४ प्राकृतिक मुहान भन्दा माथि बाटो नलगी पानीको मुहान भन्दा तल बाटो लानु पर्ने भन्ने व्यहोरा उल्लेख गरिएको छ।

५. विपक्षीले अहिले सार्वजनिक जग्गाबाट करिव तीन रोपनी जग्गा जति प्रयोग गरी निकालेको बाटो आफ्नो जग्गामा लैजाने गरी सो बाटो निर्माण गर्दा संस्था र संस्थाका भक्तजनहरूले जग्गा भएको ठाउँको डिल भत्काई पानीको मुहान पुरी बाटो निर्माण गर्न लागेको ठाउँबाट साविक जग्गा धनी शकुन्तला पोखरेलले पनि बाटो निर्माण गर्न प्रयत्न गर्दा त्यसको विरुद्धमा संस्था समेतले दिएको निवेदन उपर भएको कारवाही स्वरूप त्यस प्रस्तावित स्थानबाट बाटो निकाल्न र रुख कटान गर्न समेत नपाउने गरी कारवाहीको टुङ्गो लागि सकेको अवस्था हुँदा हुँदै त्यस कुरा तर्फ ध्यानै नदिई त्यस बारेमा विवेचना नै नगरी उक्त आदेश जारी गरिएको छ।

६. विवादस्पद ठाउँहरूको अवस्थितिबारे बुझेर मात्र अन्तरिम आदेश जारी गर्ने नगर्ने बारेमा बोल्नु पर्नेमा पहिले आदेश जारी गर्न ईन्कार गरी विवादस्पद सार्वजनिक बाटो, पानीको मुहान आदिको ठाउँको नक्सा गर्न आदेश दिएको अवस्था छ।
७. ललितपुर जिल्ला अदालतमा विपक्षी उपर निषेधाज्ञा मुद्दा विचाराधीन अवस्था हुँदा हुँदै विपक्षीले ललितपुर उप महानगरपालिका विवादित जग्गाहरूमा बाल कम्पाउण्ड लगाउने तथा भौतिक संरचना निर्माण गर्नको लागि नक्सा पास गर्न दरखास्त दिएको कुरा हामी निवेदकको जानकारीमा आई मुद्दाको अन्तिम किनारा नलागेसम्म विवादित जग्गामा नक्सा पास गर्ने कार्य रोक्का गरिपाउँ भनि निवेदन दिएकोमा मिति २०७०।६।१३ मा ललितपुर उपमहानगरपालिकाबाट नक्सा पास गर्ने कार्य स्थगित गरिएको अवस्था छ। सो आदेशलाई समेत वेवास्ता गरी विपक्षीहरूले पटक पटक हाम्रो आश्रम वासस्थान, होमकुण्ड, सार्वजनिक पानीको मुहान, भीर भित्ता ध्वस्त र नष्ट पार्ने नियत लिई पटक पटक डोजर ल्याई निरन्तर रुपका आक्रामण गर्ने प्रयास गरिरहेको अवस्था छ।
८. अतः सम्मानित अदालतबाट नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १०७(२) बमोजिम असाधारण अधिकारक्षेत्र ग्रहण गरी विपक्षी ललितपुर जिल्ला अदालतको मिति २०६९।१२।२९, मिति २०७०।२।१० मा भएको आदेशलाई नै सदर गर्ने गरी विपक्षी पुनरावेदन अदालत पाटन ललितपुरबाट मिति २०७०।५।१४ मा भएको आदेश लगायत निवेदकलाई प्रतिकूल असर पार्ने गरी विपक्षीहरूबाट भएको सम्पूर्ण निर्णय, काम कारवाही एवं आदेश, पूर्जी समेतलाई उत्प्रेषणको आदेशले बदर गरी निवेदकले प्रयोग गर्दै आएको पानीको मुहान बन्द गर्ने गरी डोजर लगाई बाटो बनाउने, रिटेनिङ बाल लगाउने, साथै पानीकोमुहान समेत बन्द गर्ने, धार्मिक शिव वन बाटिकाका रुखहरू काट्ने तथा उक्त धार्मिक वन क्षेत्र मिची बाटो बनाउने लगायतका काम कारवाही नगर्नु नगराउनु भन्ने विपक्षीहरूको नाममा परमादेशको आदेश लगायत अन्य जो चाहिने उपर्युक्त आदेश जारी गरी पूर्ण न्याय पाउँ।
९. निवेदकहरूले प्रयोग गर्दै आएको पानीको मुहान बन्द गर्ने गरी डोजर लगाई बाटो बनाउने, रिटेनिङ बाल लगाउने, साथै पानीको मुहान बन्द गर्ने, धार्मिक शिव वन बाटिकाका रुखहरू काट्ने तथा उक्त धार्मिक वन क्षेत्र मिची बाटो बनाउने लगायतका काम कारवाही नगर्नु नगराउनु भन्ने विपक्षीहरूको नाममा परमादेशको आदेश लगायत अन्य जो चाहिने उपयुक्त आदेश जारी गरी पूर्ण न्याय पाउँ र निवेदकहरूको हकहीतमा प्रतिकूल असर पर्ने गरी कुनै पनि गतिविधि संचालन नगर्नु नगराउनु भनी विपक्षीहरूको नाममा सर्वोच्च अदालत नियमावली, २०४९ को नियम ४१ बमोजिम विपक्षीहरूको

नाममा अन्तरिम आदेश समेत जारी गरी पाउँ साथै प्रस्तुत रिट निवेदनलाई अग्राधिकार दिई पेश गर्नु भन्ने आदेश समेत जारी गरी पाउँ भन्ने उदय थलडको यस अदालतमा पर्न आएको निवेदनको व्यहोरा।

१०. यसमा के कसो भएको हो? निवेदकको मागबमोजिमको आदेश किन जारी हुन नपर्ने हो? यो आदेश प्राप्त भएका मितले बाटाका म्यादबाहके १५ दिनभित्र महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय मार्फत लिखित जवाफ पठाउनु भनी रिट निवेदनको एकप्रति नक्कलै साथै राखी विपक्षीहरूलाई सूचना दिई लिखित जवाफ लिई आउनु भनी अन्य विपक्षीहरूको नाममा म्याद सूचना जारी गरी लिखित जवाफ आएपछि वा अवधी नाघेपछि नियमबमोजिम पेश गर्नु।
११. निवेदनमा अन्तरिम आदेशको माग गरेको सम्बन्धमा विचार गर्दा सत्य प्रेम, सत्य शान्ति, सत्य एकता, सत्य परिवार नेपाल संस्थाले ललितपुर जिल्ला, ललितपुर उपमहानगरपालिका वडा नं. १४ स्थित पूर्व लोहाचोक जाने मूल मोटरबाटो, पश्चिम शिव मन्दिरको जग्गा तथा निजी जग्गाका सिमानाहरू, उत्तर कि.नं. १५९ को सरकारी बाझो पर्ति भीर जग्गा र दक्षिण लोहाचोक टोलभित्रको जग्गा धार्मिक वनको रूपमा व्यवस्थापन गरी सदुपयोग गर्न जिल्ला वन कार्यालय ललितपुरबाट प्रमाणपत्र पाएको देखिन्छ। विपक्षी होमल्याण्ड प्रा.लि.ले आफ्नो सम्पत्तिमा कानूनको अधीनमा रही आफ्नो योजनाअनुसार निर्माण गरी पाउने भए तापनि सो नाताले सार्वजनिक सम्पत्तिमा बाटो खोल्ने डोजर प्रयोग गर्ने, पानीको मुहानलाई प्रतिकूल प्रभाव पर्ने, रिटेनिङ वाल लगाउने र वन जंगललाई नोक्सान पर्ने समेतका काम गर्दा निवेदक धार्मिक संस्था समेतलाई अपूरणीय क्षति पुग्न जाने भएबाट आफ्नो एकलौटी हक नपुग्ने सार्वजनिक सम्पत्तिमा रहेका पानीका मुहान, धार्मिकस्थल एवं वातावरणीय पक्षलाई समेत प्रत्यक्ष हानी नोक्सानी हुने गरी कानून बमोजिमको प्रक्रिया पुरा नगरी त्यससंग सरोकारवाला पक्ष र उपभोक्ताहरूको सहमति एवं आवश्यक अनुमति र पूर्व स्वीकृति विना सार्वजनिक सम्पत्तिमा कुनै पनि किसिमको निर्माण कार्य गर्न दिनु सुविधा सन्तुलनका दृष्टीबाट उपयुक्त नभएबाट यो रिट निवेदनको अन्तिम टुङ्गो नलागेसम्म उक्त चार किल्लाभित्रको सम्पत्तिमा कुनै किसिमको निर्माण कार्य नगर्नु नगराउनु भनी विपक्षीहरूका नाउँमा सर्वोच्च अदालत नियमावली, २०४९ को नियम ४१(१) अनुसार यो अन्तरिम आदेश जारी गरिदिएको छ भन्ने मिति २०७०।७।४ मा यस अदालतबाट भएको आदेश।
१२. रिट निवेदकले रिट निवेदनमा उल्लेख गरेको सम्बन्धमा स्थानीय प्रशासन ऐन, २०२८ को अधिकार प्रयोग गरी शान्ति सुरक्षाको हकमा मात्र आवश्यक कारवाही गरी दिन महानगरीय प्रहरी परिसर ललितपुरमा पत्राचार गरिएको र आपसी समझदारी कायम

गरी शान्ति सुरक्षा कायम गर्न गराउनको लागिमात्र दुवै पक्ष बीच छलफल गराइएको बाहेक यस कार्यालयबाट अन्य कार्य भए गरेको छैन भन्ने जिल्ला प्रशासन कार्यालय ललितपुरको यस अदालतमा पर्न आएको लिखित जवाफ ।

१३. रिट निवेदकलाई मर्का पर्ने गरी हानी, नोक्सानी क्षति पुग्ने गरी रिट निवेदन र जारी अन्तरिम आदेशले किटान गरेको चारकिल्ला भित्र विपक्षीले कुनै निर्माण कार्य नगरेको, आफ्नो नाउँ दर्ताको जग्गा भित्र भाडा समिति रही निर्माण कार्य गरी आएको, कि.नं. १५९ को सार्वजनिक प्रति बाँझो जग्गामा साविककै जग्गाधनीले नगरपालिकाको निर्णय स्वीकृति प्राप्त गरी आम सर्वसाधारणले आवत जावत गर्न पाउने गरी बाटो निर्माण गरेको, सार्वजनिक जग्गामा रहेको पानीको प्राकृतिक मुहानलाई हानी नोक्सानी, क्षति पुग्ने गरी विपक्षीले कुनै कार्य नगरेको, आफ्नो जग्गा भित्र आवश्यक पूर्वाधार विकास गर्दा, आफ्नो जग्गा छाडी सार्वजनिक बाटो निर्माण गर्दा उच्चस्तरीय प्राविधिक सल्लाह, इन्जिनियरिङ डिजायन र सिद्धान्तका आधारमा उच्च कोटीको सामाग्री प्रयोग गरी निर्माण गरेको, तत्कालिन स्थानीय टोल सुधार समिति, युवा क्लब, समाजसेवी, भद्रभलादमी र स्थानीय प्रतिनिधिको लिखित सहमतिबाट आफ्नो जग्गा भित्र निर्माण कार्य गरी आएको, सो निर्माण कार्यको लागि साधिकार निकाय ल.पु.उ.म.न.पा. अनुमतिका लागि आवश्यक प्रकृया समेत शुरू गरी कारवाही प्रकृया चरणमा पुगेको, रिट निवेदकले विपक्षीको नाउँ दर्ताको करिव ४-५ रोपनी जग्गा कब्जा गर्ने उद्देश्यले मात्र तथ्य समेत ढाँटी सम्मानित अदालतमा रिट निवेदन दायर गरेको र रिट निवेदनमा उठाइएको विषयमा शुरू ललितपुर जिल्ला अदालतमा विचाराधीन निषेधाज्ञा मुद्दाबाट नै निकर्ग्यौल हुने भएबाट मातहत अदालतमा विचाराधीन मुद्दा प्रभावित हुने गरी यस सम्मानित अदालतबाट हस्तक्षेपकारी आदेश समेत हुन नसक्नुका साथै निवेदकको कुनै पनि संवैधानिक एवं कानूनी हकमा आघात नपुगेबाट रिट निवेदन खारेजभागी रहेको छ खारेज गरी पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको प्रकाश आचार्यको लिखित जवाफ ।

१४. काठमाडौं जिल्ला, का.म.न.पा. वडा नं. ११ सुन्धारा स्थित कार्यालय रहेको होमल्याण्ड हाउजिङ प्रा.लि.का नाममा दर्ता श्रेस्ता कायम रहेको ल.पु.जि.ल.पु.उ.म.न.पा. वडा नं. ५ म हाल वडा नं. १४ कि.नं. ९४, ९५, १०८, २३१ लगायत कित्ता जग्गामा निवेदन संस्थापनाको उद्देश्य अनुसार जग्गामा आवश्यक पर्ने बाटो निर्माण गर्ने, रिटेनिङ बाल निर्माण गर्ने, बाउन्ड्री लगाउने कार्य सुरुवात गरी राखेकोमा विपक्षी कान्छाबाबा भनिने कैलाश मादेन र माता भनिने महिला सहितको नेतृत्व र अगुवाईमा उक्त कार्य गर्न बाधा अवरोध गरी उल्टै डरधाक धम्की त्रास देखाई गैर कानूनी क्रिया गरी आएको उक्त लेखिएका निवेदकका नाममा दर्ता कायम भएको जग्गाको सीमानामा बाउण्ड्रीवाल

रिटेनिड वाल र बाटो निर्माण गर्ने काममा कुनै बाधा अवरोध नगर्नु नगराउनु भनी विपक्षीहरूका नाममा जिल्ला अदालत नियमावली, २०४९ को नियम १८ (ज) बमोजिम अन्तरिम आदेश समेत जारी गरी पाउँ भनी प्रकाश आचार्यको रिट निवेदन परी इजलाश समक्ष पेश भएकोमा माग बमोजिम आदेश किन जारी हुन नपर्ने हो? बाटाको म्याद बाहेक १५ दिन भित्र लिखित जवाफ पेश गर्नु र निवेदकका नाममा दर्ता कायम भएको निवेदनमा उल्लेख भएको जग्गाहरूमा सम्पूर्ण खाले निर्माण कार्यमा निवेदकलाई कुनै किसिमको बाधा अवरोध नगर्नु नगराउनु भनी विपक्षीहरूका नाममा अन्तरिम आदेश जारी गरिएको छ। सोको जानकारी विपक्षीहरूलाई दिनु भनी मिति २०६९।१२।२९ मा आदेश भई सो आदेश सहितको प्रतिलिपि राखी विपक्षीहरूका नाममा म्याद सूचना जारी गरी पठाइएको छ। सो म्याद भित्र विपक्षी मध्ये सत्य प्रेम, सत्य शान्ति, सत्य एकता, सत्य परिवार नेपालको तर्फबाट लिखित जवाफ साथै अन्तरिम आदेश बदरका लागी निवेदन पेश भएकोमा निवेदन माग बमोजिम अन्तरिम आदेश हुने नहुने सम्बन्धमा निवेदक समेतलाई झिकाई छलफल गर्नु पर्ने हुँदा निवेदकको नाममा ७ दिने म्याद जारी गरी झिकाई पेश गर्नु भन्ने मिति २०७०।१।३ गते आदेश भएको थियो। निवेदकको नाममा म्याद जारी गरी हाजिर भए पछि इजलास समक्ष पेश भएकोमा यसमा रिट नं. १७, (०६९-WO-००१३) को निवेदनमा आज यसै इजलाशबाट अन्तरिम आदेश जारी गर्न नपर्ने भनी आदेश भएकोले सोही विषयवस्तुको प्रस्तुत निवेदनमा मिति २०६९।१२।२९ मा यस अदालतबाट जारी भएको अन्तरिम आदेश रद्द गर्न मिलेन। कानून बमोजिम गर्नु भन्नेव्यहोराको मिति २०७०।२।१० मा पुनः आदेश भई प्रस्तुत मुद्दाको कारवाही सुनुवाईका लागि पेश भई रहेको छ। रिट निवेदकको माग बमोजिम नेपालको अन्तरिम संविधान २०६३ को धारा १२(२) (३) (च), १३(१) र १९ द्वारा प्रदत्त हक हनन हुने गरी कुनै काम कार्यवाही यस अदालतबाट भए गरेको छैन भन्नेललितपुर जिल्ला अदालतको यस अदालतमा पर्न आएको लिखित जवाफ।

१५. निवेदकहरूसँग सम्बन्धित मिसिल कागजातहरू ललितपुर जिल्ला अदालतमा पठाई सकिएकोले उक्त अदालतबाट पेश हुन लिखित जवाफबाटै मिसिल सम्बन्धित तथ्यहरू अवगत हुने नै हुँदा उल्लेख गरिएको छैन भन्ने पुनरावेदन अदालत पाटनको यस अदालतमा पर्न आएको लिखित जवाफ।

१६. नियम बमोजिम साप्ताहिक तथा दैनिक पेशी सूचीमा चढी निर्णयार्थ आज यस इजलास समक्ष पेश हुन आएको प्रस्तुत रिट निवेदनमा निवेदकका तर्फबाट उपस्थित विद्वान अधिवक्ता श्री गोपाल बहादुर पोखरेलले मेरो पक्षहरूले प्रयोग गर्दै आएको पानीको

मुहानबन्द गर्ने गरी डोजर लगाई बाटो बनाउने, रिटेनिड वाल लगाउने, साथै पानीको मुहान समेत बन्द गर्ने, धार्मिक शिव वन वाटिकाका रुखहरू काट्ने तथा उक्त धार्मिक वन क्षेत्र मिची बाटो बनाउने लगायतका काम कारवाही गरेको हुनाले विपक्षी ललितपुर जिल्ला अदालतबाट भएको आदेश तथा सो आदेशलाई नै सदर गर्ने गरी विपक्षीहरूको नाममा परमादेशको आदेश जारी गरी पाउँ भन्ने समेतको बहस जिकिर प्रस्तुत गर्नुभयो।

१७. विपक्षीतर्फबाट उपस्थित विद्वान अधिवक्ता श्री कुमार कार्कीले निवेदकहरूको हक भोग स्वामित्व भित्रको जग्गामा भौतिक पूर्वाधार निर्माण नगरी आफ्नै नाउँमा कायम रहेको जग्गामा निर्माण कार्य गरेको हुँदा सो जग्गामा निर्माण कार्य गर्नबाट रोक लगाउने हो भने कानूनद्वारा प्रत्याभूत सम्पत्ति सम्बन्धी अधिकार माथिको अंकुश लाग्ने हुँदा रिट निवेदकको माग बमोजिम कुनै काम भए गरेको नहुँदा रिट निवेदन खारेज योग्य हुँदा खारेज गरी पाउँ भन्ने समेत बहस सुनियो।
१८. अब रिट निवेदन माग बमोजिमको आदेश जारी हुनु पर्ने हो होइन सो सम्बन्धमा निर्णय दिनु पर्ने देखिन आयो।
१९. निर्णयतर्फ विचार गर्दा यसमा निवेदक एवं संस्थामा आवद्धता जनाएका विभिन्न व्यक्तिहरूको नाउँमा दर्ता कायम रहेको कि.नं. २२५, २२७, १३० लगायतका जग्गाहरूमा घर टहरासमेत निर्माण गरी सम्बन्धित जग्गा धनीले उपयोग गरेको तथ्यमा कुनै विवाद रहेको देखिँदैन। प्रस्तुत निवेदनमा विपक्षी होमल्याण्ड हाउजिङ प्रा.लि.को नाउँमा रहेको कि.नं. ९४, ९५, १०१, १२४, १३१ लगायतका जग्गामा निर्माण कार्य गर्दा निवेदक संस्था लगायत संस्थाका भक्तजनहरूले प्रयोग गर्दै आएको पानीको मुहान मासिने, बाटो निकाल्दा घर भवन तथा जग्गाहरू ढल्ने संभावना रहेको भनी बनाउन लागेको बाटो, भवन निर्माण, रिटेनिड वाल निर्माण गर्ने लगायतका काम कारवाही निषेधाज्ञाको आदेश जारी गरी रोकी पाउँ भनी निवेदन दर्ता गरेको देखिन्छ। प्रस्तुत निवेदनमा निवेदक तथा अन्य भक्तजन लगायतका छर छिमेकीको नाउँमा रहेको जग्गामा विपक्षीले निर्माण कार्य गरेको भन्ने जिकिर लिन नसकी विपक्षीको आफ्नै हक भोग स्वामित्व भित्रको जग्गा निर्माण कार्य गरेको तथ्यलाई स्वयम् निवेदनमा स्वीकार गरेको देखिन्छ।
२०. प्रचलित कानून अनुसार कसैले आफ्नो हक स्वामित्व भित्रको निजी जग्गामा प्रचलित कानूनको अधिनमा रही कुनै भौतिक पूर्वाधार विकास गर्न घर भवन बाटो निर्माण गरी आफ्नो सम्पत्ति उपभोग गर्नबाट रोक लगाएको पाइँदैन। लिखित जवाफमा समेत निवेदनमा उल्लेख भए बमोजिम कार्य नगरी आफ्नै स्वामित्व भित्रको जग्गामा भौतिक

पूर्वाधार विकास गरेको उल्लेख भएको पाईन्छ। त्यसै गरी सार्वजनिक जग्गामा रहेको पानीको मुहानलाई नोक्सान पुऱ्याउने, मास्ने काम नगरी सोलाई व्यवस्थित गर्ने समेत उल्लेख गरेको देखिन्छ। उपरोक्त व्यहोरा अनुसार विपक्षीले निवेदकहरुको हक भोग स्वामित्व भित्रको जग्गामा भौतिक पूर्वाधार निर्माण नगरी आफ्नो नाउँमा कायम रहेको जग्गामा निर्माण कार्य गरेको हुँदा आफ्नो नाउँमा कायम रहेको जग्गामा आवश्यक निर्माण कार्य गर्न नपाउने भन्न मिल्ने देखिएन। आफ्नै नाउँको जग्गामा निर्माण कार्य गर्नबाट रोक लगाउने हो भने कानूनद्वारा प्रत्याभूत सम्पत्ति सम्बन्धी अधिकार माथि नै अंकुश लाग्ने हुँदा तत्काल निवेदकको माग अनुसार अन्तरिम आदेश जारी गर्न मिल्ने अवस्था देखिएन।

२१. विपक्षी कम्पनीले निवेदक संस्थाको घरजग्गालाई असर पुग्ने गरी कुनै निर्माण कार्य नगरेको, रिट निवेदनमा र सम्मानित अदालतबाट जारी भएको अन्तरिम आदेशमा उल्लेख भएको चार किल्ला भित्रको सार्वजनिक सम्पत्तिमा कुनै निर्माण कार्य नगरेको, विपक्षी कम्पनीले आफ्नो हक दर्ता भित्रको जग्गा भित्र मात्र सीमित रही कम्पनी स्थापनाको उद्देश्य एवं योजना अनुसार दक्ष प्राविधिकको सल्लाह, सुझाव, डिजायन अनुसार उच्च कोटीको प्रविधि र सामग्री प्रयोग गरी बाटो निर्माण गर्ने, रिटेनिङ्ग वाल लगाउने तथा जग्गाको विकास गर्ने कार्य गरी आएको, पानीको प्रकृतिक मुहान सार्वजनिक जग्गामा रहेको सो मुहान निवेदकको जग्गा भन्दा धेरै टाढा भएकोले विपक्षीले आफ्नो जग्गाभित्र कुनै निर्माण कार्य गर्दा सो पानीको मुहानलाई कुनै असर पुग्न सक्ने अवस्था नरहेको, स्थानीय युवा क्लव, टोल सुधार समिति, भद्रभलाङ्गी, बुद्धिजीवीको लिखित सहमतिमा विपक्षीले आफ्नो नाउँ दर्ताको जग्गाबाट आम सर्वसाधारणले निर्बाध प्रयोग गर्न पाउने गरी सार्वजनिक बाटो निर्माण गरेको, आफ्नो जग्गा भित्र गरिने निर्माणका लागि स्थानीय निकायको स्वीकृतिको लागि प्रकृया शुरु गरी प्रकृया अन्तिम चरणमा पुगेको समेत हुँदा यी यावत तथ्यको परिप्रेक्ष्यमा शुरु ललितपुर जिल्ला अदालतले स्थलगत नक्सा सर्जिमिन समेत गरी विपक्षी कम्पनीले आफ्नो नाउँ दर्ताको जग्गा भित्र मात्र सीमित रही निर्माण कार्य गर्न लागेको भन्ने कुराको निचोडमा पुगी विपक्षी कम्पनीले दिएको निषेधाज्ञा मुद्दाको निवेदनमा मिति २०६९।१२।२९ मा निवेदकको निवेदन परी सो निवेदन उपर समेत दुवै पक्षको कुरा सुनी ललितपुर जिल्ला अदालतबाट मिति २०७०।०२।१० मा अन्तरिम आदेशले निरन्तरता पाउने गरी आदेश भएकोमा सो उपर निवेदकको पुनरावेदन अदालत पाटनमा अ.व. १७ नं. अन्तर्गत निवेदन परी पुनरावेदन अदालत पाटनबाट समेत मिति २०७०।०५।१४ मा शुरु आदेश सदर कायम गरी आदेश भै सकेको

तथा शुरु ललितपुर जिल्ला अदालतमा विचाराधिन निषेधाज्ञाको निवेदनबाट नै निवेदकले प्रस्तुत रिट निवेदनमा उठाएका विषयमा बोलिने हुँदा मातहत अदालतमा विचाराधिन निषेधाज्ञा मुद्दालाई प्रभाव पर्ने गरी आदेश हुन सक्दैन।

२२. शुरु तथा पुनरावेदन अदालत पाटनबाट भएका आदेशहरुले देखादेखी कानूनको उल्लंघन भएको तथ्य समेत रिट निवेदकले देखाउन नसक्नु भएको हुँदा उल्लेखित मितिका आदेशले रिटनिवेदकका कुनै पनि संवैधानिक एवं कानूनी हकमा असर समेत नपुगेको हुँदा मिति २०७०।०७।०४ मा जारी भएको अन्तरिम आदेश सहितको रिटनिवेदन खारेज हुने ठहर्छ। दायरीको लगत कट्टा गरी मिसिल नियमानुसार बुझाई दिनु।

न्यायाधीश

उक्त रायमा सहमत छु।

न्यायाधीश

इजलाश अधिकृत:- हिरामाया अवाल

कम्प्युटर अपरेटर:- प्रेम बहादुर थापा

इति संवत् २०७४ साल जेष्ठ महिना २१ गते रोज १ शुभम् ।-----